Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2021

Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála

Tíreolaíocht

Gnáthleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Agus breithniú á dhéanamh ar an scéim mharcála seo, ba cheart aird a bheith ar an méid a leanas:

- Braitheann na mionsonraí a theastaíonn in aon fhreagra ar an gcomhthéacs agus ar an gcaoi a gcuirtear an cheist, agus ar an líon marcanna atá ar fáil don fhreagra ar an scrúdpháipéar.
- Caithfear focail, nathanna cainte nó frásaí a úsáid i gceart i gcomhthéacs agus níor cheart iad a bhréagnú, agus más léir go n-úsáidtear go mícheart iad nó go mbréagnaítear iad, ní féidir na marcanna a thabhairt.
- Mar riail ghinearálta, más ann d'amhras faoina bhailí atá aon fhreagra, ní mór do scrúdaitheoirí dul i gcomhairle lena scrúdaitheoir comhairleach sula mbronntar marcanna.
- Níl na moltaí ná samplaí etc. a thugtar sa scéim uileghabhálach agus is féidir glacadh le freagraí malartacha bailí eile etc.
- Chun críche marcála, is é is Pointe Suntasach Ábhartha (PSÁ) ann ná aon phíosa amháin d'eolas fíorasach a dtabharfaidh scrúdaitheoir ualú marcála dó mar atá leagtha síos sa scéim mharcála (3 mharc de ghnáth). Mar a moladh roimhe seo i gCiorclán S85/09 agus sna Táscairí Marcála Samplacha atá ar fáil ar shuíomh Gréasáin Choimisiún na Scrúduithe Stáit, ba cheart do gach PSÁ teacht aníos as an eolas a thugann an t-iarratasóir, rud is cúis le freagra comhleanúnach foriomlán ar an gceist.

Fiosrúchán Tíreolaíochta – Croí-Aonad 3

(Feic Aguisín 1 chun teacht ar an Liosta Topaicí)

1. Réamhrá

4 PSÁ @ 1m an ceann
Cloí leis an bhfad a leagadh síos – 1 mharc — Marcanna iomlána 5

2. Pleanáil

4 PSÁ @ 1m an ceann
Cloí leis an bhfad a leagadh síos – 1 mharc — Marcanna iomlána 5

3. Bailiú Sonraí

Dhá Mhodh/Thasc @ 18 marc an ceann
Gach modh/tasc – 9 PSÁ @ 2 mharc an ceann — 36m
Ceadaigh PSÁ amháin ar léaráid do gach Modh/Tasc.

Comhleanúnachas – 2 mharc ghrádaithe (2/1/0)	
Cloí leis an bhfad a leagadh síos 2 mharc	4m

Marcanna iomlána 40

4. Torthaí, Tátail, Luacháil

Trí theideal @ 8 marc an ceann
Gach teideal: 4 PSÁ @ 2 mharc an ceann — 24m

Comhleanúnachas – 4 mharc ghrádaithe (4/2/0)	
Cloí leis an bhfad a leagadh síos 2 mharc	6m

Marcanna iomlána: 30

5. Eagrú agus Léiriú Torthaí

Dhá mhodh dhifriúla sa chur i láthair
Gach cur i láthair: 5 PSÁ @ 2 mharc an ceann

Marcanna iomlána: 20

Briseadh Síos ar na Marcanna don Chur i Láthair

Píchairt / Treoghraf / Barrachairt / Scaipghraf srl.

X-ais lipéadaithe / ciorcal	2m
Y-ais lipéadaithe / láraithe	2m
Sonraí curtha i láthair i gceart	2m
Sonraí curtha i láthair i gceart	2m
Tuairim ar an iomlán	2m grádaithe (2/1/0)

Léaráid / Sceitse / Léarscáil

1 phíosa faisnéise anótáilte	Léirithe 2m + Ainmnithe 2m
1 phíosa faisnéise anótáilte	Léirithe 2m + Ainmnithe 2m
Tuairim ar an iomlán	2m grádaithe (2/1/0)

Tábla

Teideal	2m
Sraitheanna lipéadaithe	2m
Colúin lipéadaithe	2m
Sonraí	2m
Tuairim ar an iomlán	2m grádaithe (2/1/0)

CUID A hAON – CEISTEANNA GEARRFHREAGRA – 100 MARC
BRONN DEICH gCINN AR BITH DE NA CEISTEANNA @ 10 MARC AN CEANN.
Marcáil **gach** ceist a ndearnadh iarracht uirthi agus bronn na deich gceist leis na marcanna is airde.

C.1 (i)	B		2m	
	D		2m	
	A		2m	
	C		2m	
C.1 (i)	Suíomh bailí ar bith		2m	Iomlán 10m
C.2 (i)	D	C.2 (ii) **(Creimeadh)**	2m	
	A	Sil-leagan	2m +2m	
	B	**(Creimeadh)**	2m	
	(C)	Creimeadh	2m	Iomlán 10m
C.3 (i)	A	C.3 (ii) **(Tapa)**	2m	
	D	Mall	2m + 2m	
	C	**(Tapa)**	2m	
	(B)	Tapa	2m	Iomlán 10m
C.4	B		2m	
	C		2m	
	E		2m	
	D		2m	
	A		2m	Iomlán 10m
C.5	B		2m	
	D		2m	
	C		2m	
	A		2m	
	E		2m	Iomlán 10m
C.6 (i)	108 km^2		5m	
(ii)	5.0 km		5m	Iomlán 10m

C.7 (i)	Caisleán	2m	
	Crannóg	2m	
	Cillín	2m	
(ii)	Coillearnach mheasctha	2m	
(iii)	Siombail a tarraingíodh mar is ceart	2m	Iomlán 10m
C.8 (i)	Cúlra ar dheis	2m	
	Talamh láir ar chlé	2m	
	Talamh lár sa lár	2m	
	Talamh láir ar dheis	2m	
(ii)	Fiar	2m	Iomlán 10m
C.9 (i)	971 (heicteapascail/milleabair)	2m	
(ii)	Bréagach	2m	
(iii)	Brú ard	2m	
(iv)	Siombail a tarraingíodh mar is ceart	2m	
(v)	Iseabair	2m	Iomlán 10m
C.10 (i)	21 (%)	2m	
(ii)	An Nígir	2m	
(iii)	41 (%)	2m	
(iv)	Príomhúil	2m	
	Treasach	2m	Iomlán 10m
C.11 (i)	149 (milliméadair)	2m	
(ii)	Lúnasa	2m	
(iii)	Ceithre	2m	
(iv)	Béal an Mhuirthead	2m	
(v)	Méadar báistí	2m	Iomlán 10m
C.12	B	2m	
	E	2m	
	C	2m	
	D	2m	
	A	2m	Iomlán 10m

CUID A DÓ – CEISTEANNA STRUCHTÚRTHA agus AISTE – 200 MARC

Ní mór duit tabhairt faoi **DHÁ** cheist. Caithfidh gach ceist a bheith as roinn dhifriúil.

- Roinn 1: **Patrúin agus Próisis sa Chomhshaol Fisiceach** (Ceisteanna 1-3)
- Roinn 2: **Tíreolaíocht Réigiúnach** (Ceisteanna 4-6)
- Roinn 3: **Toghaonaid** (Ceisteanna 7-12)

Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc.

FREAGAIR NA CEISTEANNA SEO SA FHREAGARLEABHAR INA BHFUIL CUID A hAON

ROINN 1

PATRÚIN AGUS PRÓISIS SA CHOMHSHAOL FISEACHACH

Ceist 1 go 3

Tá 100 marc ag gabháil le gach ceist.

Ceist 1

1A. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den limistéar a thaispeántar ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis.

Ar an tsracléarscáil sin, **taispeáin** agus **lipéadaigh** gach ceann díobh seo a leanas:

- Loch Cuilinn
- Oileán Uí Ghríofa (*Griffins Island*)
- Limistéar de choillearnach mheasctha
- An limistéar iomlán talún atá os cionn 200 méadar in oirthuaisceart na léarscáile
- Cúrsa iomlán Abhainn na Claoidí (*Clydagh River*).

Imlíne na Sracléarscáile:

Teorainneacha/Fráma	**1m**
Comhréir (portráid)	**2m**
Tuairim ar an Iomlán	**2m grádaithe (2/1/0)**
	Fo-Iomlán 5m

Cúig rud á dtaispeáint agus lipéadaithe amhail a leanas:

Ag taispeáint	**3m grádaithe (3/1/0)**
Lipéadaithe	**2m**
	Fo-iomlán 25 mharc

I gcás rianú soiléir bronn 50% de na marcanna a gnóthaíodh as míreanna a thaispeáint agus a lipéadú agus 0 marc de na 5 mharc as teorainneacha, cion agus tuairim ar an iomlán.

Iomlán 30m

1B. Bolcáin

(i) Ainmnigh **dhá** shampla de bholcáin.

Dhá shampla @ 2m an ceann **4m**

(ii) Déan plé ar na hiarmhairtí dearfacha a bhaineann le bolcáin.

6 PSÁ @ 3 mharc an ceann **18m**

(iii) Déan plé ar na hiarmhairtí diúltacha a bhaineann le bolcáin.

6 PSÁ @ 3 mharc an ceann **18m**

Iomlán 40m

1C. Carraigeacha

(i) Ainmnigh sampla **amháin** de charraig dhríodair **agus** luaigh suíomh in Éirinn ina mbíonn sí ar fáil.

Carraig dhríodair ainmnithe **3m**

Suíomh bailí luaite **3m**

(ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar an gcaoi a bhfoirmítear carraigeacha dríodair.

Cur síos/Míniú 8 PSÁ @ 3 mharc an ceann **24m**

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

Ceadaigh PSÁ amháin as léaráid anótáilte ábhartha.

Féadfar PSÁ a bhronnadh as faisnéis ábhartha, sa bhreis ar an téacs, a thugtar ar léaráidí.

Iomlán 30m

Ceist 2

2A. Teicteonaic Plátaí

(i) An bhfuil na plátaí ag imbhualadh faoi chéile nó ag scaradh ó chéile ag **A**?

Scaradh	**3m**

(ii) Ainmnigh an droim aigéin a ritheann ó Thuaidh – ó Dheas feadh na teorann plátaí ag **A**.

Mullach Lár an Atlantaigh	**3m**

(iii) Ainmnigh an t-oileán bolcánach atá suite ag **B**.

An Íoslainn	**3m**

(iv) Ainmnigh an pláta ar a luíonn Éire.

Eoráiseach	**3m**

(v) Ainmnigh an **dá** phláta atá ag imbhualadh faoi chéile ag an teorainn ar a bhfuil an lipéad **C**.

Pláta Nazca agus Pláta Mheiriceá Theas	**3m + 3m**

(vi) Ainmnigh tírghné **amháin** a fhoirmítear ag teorainneacha plátaí atá ag imbhualadh le chéile **agus** ainmnigh sampla **amháin** den tírghné sin.

Tírghné ainmnithe amháin	**3m**
Sampla bailí amháin	**3m**

(vii) Mínigh go hachomair an tslí a ngluaiseann plátaí.

Míniú achomair dhá PSÁ @ 3 mharc an ceann	**6m**

Iomlán 30m

2B. Próisis Dromchla

Freagair (i) **nó** (ii)

(i) Mínigh, le cuidiú léaráidí, foirmiú **dhá** thírghné ar bith.

Foirmiú dhá thírghné ar bith @ 20 marc an ceann.

Do gach aon tírghné:

Tírghné ainmnithe	**1m**
Léaráid(í) dhá ghné @ 2 mharc an ceann	**4m**
Foirmiú mínithe 5 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**15m**

Ní mór do PSÁ amháin ar a laghad míniú a thabhairt ar phróiseas ábhartha.
Ceadaigh PSÁ amháin le haghaidh sampla ainmnithe.
Féadfar PSÁ a bhronnadh as faisnéis ábhartha, sa bhreis ar an téacs, a thugtar ar léaráidí.

Iomlán 40m

nó

(ii) Déan cur síos agus míniú ar **dhá** phróiseas ollghluaiseachta ar bith.

Dhá phróiseas ar bith @ 20 marc an ceann

Do gach aon phróiseas:

Próiseas luaite	**2m**
Cur síos/míniú 6 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**18m**

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.
Ceadaigh sampla ainmnithe le haghaidh PSÁ amháin.
Ceadaigh PSÁ amháin as léaráid anótáilte ábhartha.
Féadfar PSÁ a bhronnadh as faisnéis ábhartha, sa bhreis ar an téacs, a thugtar ar léaráidí.

Iomlán 40m

2C. Idirghníomhú an Duine le Timthriall na gCarraigeacha

Déan cur síos agus tabhair míniú ar an gcaoi a n-idirghníomhaíonn an duine le timthriall na gcarraigeacha, agus bíodh tagairt agat do cheann **amháin** díobh seo a leanas:

- Cairéalú
- Mianadóireacht
- Saothrú Ola/Gáis
- Táirgeadh fuinnimh gheoiteirmigh.

Cur síos/míniú 10 PSÁ @ 3 mharc an ceann

Ceadaigh PSÁ amháin le haghaidh sampla ainmnithe.
PSÁ amháin ar a laghad as míniú.
Ceadaigh PSÁ amháin as léaráid anótáilte ábhartha.
Féadfar PSÁ a bhronnadh as faisnéis ábhartha, sa bhreis ar an téacs, a thugtar ar léaráidí.
Is féidir glacadh le léirmhíniú dearfach agus diúltach.

Iomlán 30m

Ceist 3

3A. Próisis Dromchla

(i) I do fhreagarleabhar, meaitseáil gach ceann de na litreacha **A**, **B** agus **C** atá ar na fótagraif thuas leis an ngné is fearr ón liosta thíos a mheaitseálann é:

- **B** Fána sciligh **3m**
- **A** Pábháil aolchloiche **3m**
- **C** Tambaló. **3m**

(ii) I do fhreagarleabhar, meaitseáil gach ceann de na litreacha **A**, **B** agus **C** atá ar na fótagraif thuas leis an bpróiseas ón liosta thíos is mó a luaitear le foirmiú na tírghné san fhótagraf:

- **C** Sil-leagan cósta **3m**
- **B** Síonchaitheamh fisiciúil/meicniúil **3m**
- **A** Síonchaitheamh ceimiceach. **3m**

(iii) Ainmnigh próiseas **amháin** de shíonchaitheamh fisiciúil/meicniúil.

Próiseas bailí ainmnithe 3m

(iv) Ainmnigh próiseas **amháin** de shíonchaitheamh ceimiceach.

Próiseas bailí ainmnithe 3m

(v) Mínigh go hachomair próiseas an *ghníomhaithe hiodrálaigh*.

Míniú achomair dhá PSÁ @ 3 mharc an ceann 6m

Iomlán 30m

3B. Creathanna Talún

(i) Ainmnigh **dhá** shuíomh thíreolaíocha inar tharla creathanna talún.

Dhá shuíomh bhailí ainmnithe 3m + 3m

(ii) Ainmnigh scála **amháin** a úsáidtear chun creathanna talún a thomhas.

Scála bailí ainmnithe 4m

(iii) Mínigh conas a tharlaíonn creathanna talún **agus** déan cur síos ar na príomh-iarmhairtí a bhaineann leo.

Cur síos/míniú 10 PSÁ @ 3 mharc an ceann 30m

PSÁ amháin ar a laghad le haghaidh míniú ar an dóigh a dtarlaíonn creathanna talún.

PSÁ amháin ar a laghad le haghaidh cur síos ar na príomhéifeachtaí a bhaineann le creathanna talún.

Ceadaigh PSÁ amháin as léaráid anótáilte ábhartha.

Féadfar PSÁ a bhronnadh as faisnéis ábhartha, sa bhreis ar an téacs, a thugtar ar léaráidí. **Iomlán 40m**

3C. Idirghníomhaíocht an Duine le Próisis Dromchla

Scrúdaigh an tslí a n-idirghníomhaíonn daoine le ceann **amháin** de na próisis dromchla seo a leanas:

- Próisis abhann
- Próisis chósta
- Ollghluaiseacht.

Idirghníomhú aitheanta	**3m**
Míniú 9 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**27m**

Ceadaigh an dara n-idirghníomhú a aithníodh le haghaidh PSÁ amháin.
Caithfear gach idirghníomhú eile a mhíniú le haghaidh PSÁnna.
Ceadaigh PSÁ amháin le haghaidh sampla ainmnithe.
Ceadaigh PSÁ amháin as léaráid anótáilte ábhartha.
Féadfar PSÁ a bhronnadh as faisnéis ábhartha, sa bhreis ar an téacs, a thugtar ar léaráidí.
Is féidir glacadh le léirmhíniú dearfach agus diúltach.

Iomlán 30m

ROINN 2
TÍREOLAÍOCHT RÉIGIÚNACH

Ceist 4 go 6

Tá 100 marc ag gabháil le gach ceist.

Ceist 4

4A. Réigiún Ilchríochach / Fo-ilchríochach

Tarraing sracléarscáil de réigiún **Ilchríochach** / **Fo-ilchríochach** (**nach bhfuil san Eoraip**) a bhfuil staidéar déanta agat air.

Ar an tsracléarscáil sin, **taispeáin** agus **ainmnigh** gach ceann díobh seo a leanas:

- Limistéar rilífe ainmnithe **amháin** (talamh ard nó talamh íseal)
- Abhainn ainmnithe **amháin**
- **Dhá** bhaile nó **dhá** chathair ainmnithe sa réigiún seo.

Imlíne an Réigiúin	**6m grádaithe (6/4/2/0)**	
Rilíf (talamh ard/talamh íseal):	**Ainmnithe**	**2m**
	Taispeánta	**4m grádaithe (4/2/0)**
Abhainn:	**Ainmnithe**	**2m**
	Taispeánta	**4m grádaithe (4/2/0)**
Baile/Cathair 1:	**Ainmnithe**	**2m**
	Taispeánta	**4m grádaithe (4/2/0)**
Baile/Cathair 2:	**Ainmnithe**	**2m**
	Taispeánta	**4m grádaithe (4/2/0)**

Iomlán 30m

4B. Gníomhaíocht Gheilleagrach Thánaisteach i Réigiún Éireannach

Freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas agus déan tagairt do réigiún **in Éirinn** a bhfuil staidéar déanta agat air.

(i) Ainmnigh sampla **amháin** de ghníomhaíocht gheilleagrach thánaisteach sa réigiún sin.

Sampla ainmnithe **4m**

(ii) Mínigh na buntáistí atá ag an réigiún sin maidir le forbairt na gníomhaíochta geilleagraí tánaistí sin.

Míniú 9 PSÁ @ 3 mharc an ceann **27m**

Ceadaigh réigiún ainmnithe le haghaidh PSÁ amháin.

(iii) Déan cur síos ar dhúshlán **amháin** atá roimh an nghníomhaíocht gheilleagrach thánaisteach sin sa réigiún sin.

Cur síos 3 PSÁ @ 3 mharc an ceann **9m**

Iomlán 40m

4C. Coincheap an réigiúin

Déan cur síos agus tabhair míniú, agus samplaí á n-úsáid, ar **dhá** cheann ar bith de na cineálacha réigiúin atá ar an liosta thíos:

- Réigiún aeráide
- Réigiún gheomoirfeolaíocha
- Réigiúin chultúir sainmhínithe ag teanga
- Réigiúin chultúir sainmhínithe ag reiligiún.

Cur síos/míniú 10 PSÁ @ 3 mharc an ceann

Réigiún 1: 5 PSÁ @ 3 mharc an ceann **15m**
Réigiún 2: 5 PSÁ @ 3 mharc an ceann **15m**

Ceadaigh sampla de gach réigiún le haghaidh dhá PSÁ.

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

Iomlán 30m

Ceist 5

5A. Foraoiseacht in Éirinn

(i) Ainmnigh **dhá** chontae inar cuireadh níos mó ná 300 heicteár talaimh faoi chrainn in 2016.

An Cabhán/Liatroim/Maigh Eo **3m + 3m**

(ii) Cén bhliain idir 2014 agus 2018 ina ndearnadh an t-achar ba mhó talaimh i gCill Mhantáin a chur faoi chrainn?

2016 **3m**

(iii) Cén contae ina raibh an t-achar talaimh ba mhó a cuireadh faoi chrainn in 2018?

An Cabhán **3m**

(iv) Ríomh an difríocht (ina heicteáir) idir an t-achar talaimh i Maigh Eo a cuireadh faoi chrainn agus an t-achar talaimh i gCill Dara a cuireadh faoi chrainn in 2018.

176 (heicteár) **6m**

(v) Luaigh **dhá** thoisc fhisiciúla a fhágann go bhfuil Éire oiriúnach i gcomhair na foraoiseachta.

Dhá thoisc bhailí luaite **3m + 3m**

(vi) Mínigh go hachomair buntáiste **amháin** do gheilleagar na hÉireann a bhaineann leis an bhforaoiseacht.

Míniú achomair dhá PSÁ @ 3 mharc an ceann **6m**

Iomlán 30m

5B. Réigiúin Uirbeacha

Déan cur síos agus tabhair míniú ar na cúiseanna atá le fás limistéir uirbigh **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air.

Cur Síos/míniú 10 PSÁ @ 3 mharc an ceann

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.
Ceadaigh ceantar uirbeach ainmnithe le haghaidh PSÁ amháin.

Iomlán 30m

5C. Gníomhaíocht Gheilleagrach Phríomhúil i Réigiún Ilchríochach / Fo-ilchríochach

Freagair gach ceann de na ceisteanna seo a leanas agus bíodh tagairt agat do réigiún **Ilchríochach** / **Fo-ilchríochach** (**nach bhfuil san Eoraip**) a bhfuil staidéar déanta agat air.

(i) Ainmnigh gníomhaíocht gheilleagrach phríomhúil **amháin** a chuireann le geilleagar an réigiúin sin.

Gníomhaíocht gheilleagrach phríomhúil ainmnithe 4m

(ii) Mínigh na buntáistí atá ag an réigiún sin maidir le forbairt na gníomhaíochta geilleagraí príomhúla a ainmníodh i gcuid (i) thuas.

Míniú 9 PSÁ @ 3 mharc an ceann 27m

Ceadaigh réigiún ainmnithe le haghaidh PSÁ amháin.

(iii) Déan cur síos ar fhadhb **amháin** a bhíonn roimh an ngníomhaíocht gheilleagrach phríomhúil sin sa réigiún sin.

Cur síos 3 PSÁ @ 3 mharc an ceann 9m

Iomlán 40m

Ceist 6

6A. An tAontas Eorpach – Talmhaíocht

(i) Cé mhéad bainne (ina mhilliúin tonna) a táirgeadh san Ísiltír in 2018?

14 **3m**

(ii) Cén tír ar an liosta sa tábla thuas a tháirg an méid ba mhó bainne in 2018?

An Ghearmáin **3m**

(iii) Cén céatadán den bhainne a úsáideadh chun uachtar a dhéanamh?

12 (%) **3m**

(iv) Ríomh **X**, an céatadán den bhainne a úsáideadh chun im a dhéanamh.

29 (%) **6m**

(v) Cén táirge ba mhó ar úsáideadh bainne lena dhéanamh in 2018?

Cáis **3m**

(vi) Ainmnigh **dhá** chineál feirme a bhíonn le fáil in Éirinn.

Dhá chineál bhailí ainmnithe **3m + 3m**

(vii) Mínigh go hachomair buntáiste **amháin** a bhaineann le ballraíocht an Aontais Eorpaigh d'fheirmeoirí na hÉireann.

Míniú achomair dhá PSÁ @ 3 mharc an ceann **6m**

Iomlán 30m

6B. Gníomhaíochtaí Geilleagracha – Réigiún Eorpach

Mínigh forbairt **dhá** cheann ar bith díobh seo a leanas, agus bíodh tagairt agat do réigiún **Eorpach (nach bhfuil in Éirinn)** a bhfuil staidéar déanta agat air:

- Na cúiseanna a mheallann turasóirí go dtí an réigiún
- Tábhacht na déantúsaíochta don réigiún
- Forbairt an iompair sa réigiún.

Gníomhaíocht 1 mínithe 7 PSÁ @ 3 mharc an ceann **21m**

Gníomhaíocht 2 mínithe 6 PSÁ @ 3 mharc an ceann **18m**

Réigiún ainmnithe **1m**

Iomlán 40m

6C. Fadhbanna Réigiúnacha

Déan cur síos agus tabhair míniú ar **dhá** fhadhb a bhíonn ag aon réigiún a bhfuil staidéar déanta agat air.

Cur síos/míniú ar fhadhb 1: 5 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**15m**
Cur síos/míniú ar fhadhb 2: 5 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**15m**

Ceadaigh réigiún ainmnithe le haghaidh PSÁ amháin.

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

Iomlán 30m

ROINN 3

TOGHAONAID

Ceist 7 go 12

Patrúin agus Próisis i nGníomhaíochtaí Geilleagracha (Ceisteanna 7, 8 agus 9)

Patrúin agus Próisis i gComhshaol an Duine (Ceisteanna 10, 11 agus 12)

Tá 100 marc ag gabháil le gach ceist.

PATRÚIN AGUS PRÓISIS I NGNÍOMHAÍOCHTAÍ GEILLEAGRACHA

Ceist 7 go 9

Ceist 7

7A. Úsáid Fuinnimh in Éirinn

(i) Agus grafpháipéar á úsáid agat, tarraing graf oiriúnach chun na sonraí sin a léiriú.

Grafpháipéar	**3 mharc**
Ais cheartingearach lipéadaithe/Ciorcal	**3m grádaithe (3/1/0)**
Ais chothrománach lipéadaithe/Láraithe	**3m grádaithe (3/1/0)**
5 mhír @ 3 mharc an ceann grádaithe (3/1/0)	**15m**
	Fo-iomlán 24 mharc

(ii) I do fhreagarleabhar, mínigh go hachomair iarmhairt dhiúltach **amháin** a bhaineann le hastuithe CO_2.

Míniú achomair 2 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**6m**

Iomlán 30m

7B. Cuideachta Ilnáisiúnta (CIN)

(i) Ainmnigh cuideachta ilnáisiúnta **amháin** atá ag feidhmiú in Éirinn.

CIN bailí ainmnithe	**4m**

(ii) Ainmnigh amhábhar **amháin** a úsáideann an chuideachta ilnáisiúnta sin **agus** ainmnigh an tír óna bhfaightear an t-amhábhar sin.

Amhábhar bailí ainmnithe	**3m**
Tír fhoinse bhailí ainmnithe	**3m**

(iii) Ainmnigh táirge **amháin** a dhéanann an chuideachta ilnáisiúnta sin.

Táirge bailí ainmnithe	**3m**

(iv) Luaigh an áit in Éirinn ina bhfuil an chuideachta ilnáisiúnta sin lonnaithe **agus** mínigh go mionsonrach an chúis ar lonnaíodh san áit sin í.

Suíomh bailí	**3m**
Míniú 8 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**24m**

Iomlán 40m

7C. Éire agus an tAontas Eorpach

Mínigh an chaoi a bhfuil ballraíocht na hÉireann san Aontas Eorpach tar éis dul i bhfeidhm ar gheilleagar na hÉireann.

Tionchar Aitheanta 1 PSÁ	**3m**
Míniú 9 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**27m**

Ceadaigh an dara tionchar a aithníodh le haghaidh PSÁ amháin.
Ceadaigh beartas (nó réimse beartais) ainmnithe le haghaidh PSÁ amháin.

Iomlán 30m

Ceist 8

8A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Bhéal Easa a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den limistéar a thaispeántar san aerfótagraf.

Ar an tsracléarscáil sin, **taispeáin** agus **lipéadaigh** gach ceann díobh seo a leanas:

- An abhainn
- **Dhá** shráid a bhuaileann le chéile
- Droichead
- Limistéar foraoiseachta sa chúlra ar chlé
- Limistéar fásaigh sa chúlra ar dheis.

Imlíne na Sracléarscáile:	
Teorainneacha/Fráma	**1m**
Comhréir (tírdhreach)	**2m**
Tuairim ar an iomlán	**2m grádaithe (2/1/0)**
	Fo-Iomlán 5m
Cúig rud á dtaispeáint agus lipéadaithe amhail a leanas:	
Ag taispeáint	**3m grádaithe (3/1/0)**
Lipéadaithe	**2m**
	Fo-iomlán 25 mharc

I gcás rianú soiléir bronn 50% de na marcanna a gnóthaíodh as gnéithe, ach 0 marc de na 5 mharc as sracléarscáil.

Iomlán 30m

8B. Gníomhaíocht Gheilleagrach – Truailliú an Chomhshaoil

(i) Ainmnigh sampla **amháin** de thruailliú an chomhshaoil de thoradh ar ghníomhaíocht gheilleagrach.

Sampla bailí ainmnithe **4m**

(ii) Mínigh cúiseanna **agus** iarmhairtí an truaillithe comhshaoil sin .

Cúis amháin aitheanta **3m**

Iarmhairt amháin aitheanta **3m**

Teastaíonn míniú ar gach cúis agus éifeacht eile

Míniú 7 PSÁ @ 3 mharc an ceann **21m**

Fo-iomlán 27 marc

(iii) Déan cur síos ar conas a d'fhéadfaí an truailliú comhshaoil sin a laghdú.

Cur síos 3 PSÁ @ 3 mharc an ceann **9m**

Iomlán 40m

8C. Forbairt Gheilleagrach – Geilleagar Forbartha

Déan cur síos agus tabhair míniú ar fhorbairt ceann **amháin** díobh seo a leanas, agus bíodh tagairt agat do gheilleagar forbartha a bhfuil staidéar déanta agat air:

- Turasóireacht
- Seirbhísí airgeadais
- Tionscail seirbhíse agus tionscail gan chuing.

Geilleagair forbartha ainmnithe **3m**

Cur Síos/míniú 9 PSÁ @ 3 mharc an ceann **27m**

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

Iomlán 30m

Ceist 9

9A. An tInnéacs um Fhorbairt Dhaonna

(i) Cén tír ag ar raibh an luach ab airde ar an Innéacs um Fhorbairt Dhaonna in 2018?

Éire **3m**

(ii) Cad é an t-oll-ioncam náisiúnta per capita (in $SAM) a bhí ag an Astráil in 2018?

44,097 (US$) **3m**

(iii) Cén **dá** thír a raibh an t-ionchas saoil tráth breithe ab ísle acu in 2018?

Mailí agus Meicsiceo **3m + 3m**

(iv) Ríomh an difríocht atá san oll-ioncam náisiúnta per capita (in $SAM) in Éirinn agus Meicsiceo.

38,032 (US$) **6m**

(v) Liostaigh **dhá** chúis a mbíonn luach níos airde ar an Innéacs um Fhorbairt Dhaonna ag tíortha áirithe seachas ag tíortha eile.

Dhá chúis bhailí liostaithe **3m + 3m**

(vi) Mínigh go hachomair toisc **amháin** a mbíonn tionchar aici ar an ionchas saoil.

Míniú achomair 2 PSÁ @ 3 mharc an ceann **6m**

Iomlán 30m

9B. Léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Cuir i gcás gur tugadh mar thasc duit suíomh oiriúnach le haghaidh monarcha nua a fháil taobh istigh den limistéar atá ar an léarscáil.

(i) Luaigh cá lonnófá an mhonarcha, agus tagairt eangaí sé fhigiúr á húsáid agat.

Tagairt eangaí sé fhigiúr **4m grádaithe (4/2/0)**

(ii) Mínigh na cúiseanna ar roghnaigh tú an suíomh sin.

Cúiseanna mínithe 9 PSÁ @ 3 mharc an ceann **27m**

(iii) Déan cur síos ar mhíbhuntáiste **amháin** a bhaineann leis an monarcha a lonnú sa suíomh sin.

Míbhuntáiste amháin mínithe 3 PSÁ @ 3 mharc an ceann **9m**

Iomlán 40m

9C. Coilíneachas

(i) Ainmnigh geilleagar i mbéal forbartha **amháin** a ndearnadh coilíniú air.

Geilleagar i mbéal forbartha ainmnithe **3m**

(ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar iarmhairtí an choilíneachais ar an ngeilleagar i mbéal forbartha sin.

Cur síos/míniú 9 PSÁ @ 3 mharc an ceann **27m**

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

Iomlán 30m

PATRÚIN AGUS PRÓISIS I GCOMHSHAOL AN DUINE

Ceist 10 go 12

Ceist 10

10A. Aerfótagraf

Scrúdaigh an t-aerfótagraf de Bhéal Easa a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil den limistéar a thaispeántar san aerfótagraf.

Ar an tsracléarscáil sin, **taispeáin** agus **lipéadaigh** gach ceann díobh seo a leanas:

- Carrchlós mór
- **Dhá** shráid a bhuaileann le chéile
- **Dhá** shéipéal
- Páirc spóirt sa chúlra ar dheis.

Imlíne na Sracléarscáile:	
Teorainneacha/Fráma	**1m**
Comhréir (tírdhreach)	**2m**
Tuairim ar an iomlán	**2m grádaithe (2/1/0)**
	Fo-Iomlán 5m
Cúig rud á dtaispeáint agus lipéadaithe amhail a leanas:	
Ag taispeáint	**3m grádaithe (3/1/0)**
Lipéadaithe	**2m**
	Fo-iomlán 25 mharc

I gcás rianú soiléir bronn 50% de na marcanna a gnóthaíodh as gnéithe, ach 0 marc de na 5 mharc as sracléarscáil.

Iomlán 30m

10B. Imirce – Ó Cheantar Tuaithe go Ceantar Uirbeach

(i) Luaigh **dhá** chúis a dtéann daoine ar imirce ó cheantair thuaithe chuig ceantair uirbeacha.

Dhá chúis bhailí luaite @ 2m + 2m **4m**

(ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar iarmhairt na himirce sin ar na ceantair uirbeacha a dtéann daoine ar imirce chucu.

Cur Síos/míniú 6 PSÁ @ 3 mharc an ceann **18m**

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

(iii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar iarmhairt na himirce sin ar na ceantair thuaithe a fhágann said ina ndiaidh.

Cur síos/míniú 6 PSÁ @ 3 mharc an ceann **18m**

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

Iomlán 40m

10C. Ródhaonra

(i) Mínigh go hachomair cad atá i gceist leis an téarma *ródhaonra.*

Míniú achomair 2 PSÁ @ 3 mharc an ceann **6m**

(ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar chúiseanna **agus** iarmhairtí an ródhaonra, agus bíodh tagairt agat do shampla(í) a bhfuil staidéar déanta agat orthu.

Cúis amháin aitheanta **3m**
Iarmhairt amháin aitheanta **3m**

Teastaíonn cur síos/míniú ar gach cúis agus iarmhairt eile

Cur síos/míniú 6 PSÁ @ 3 mharc an ceann **18m**

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

Iomlán 30m

Ceist 11

11A. Dáileadh Daonra

(i) Cén daonra a bhí i gContae Lú in 2011?

122,897 **3m**

(ii) Cén céatadán de dhaonra na hÉireann a bhí ag cur fúthu i limistéir thuaithe in 2016?

37 (%) **3m**

(iii) Ríomh an t-athrú ar dhaonra Chontae Shligigh idir 2011 agus 2016.

(+) 142 **6m**

(iv) Cén contae ina raibh an céatadán ab airde den daonra ag cur fúthu i limistéir thuaithe in 2016?

Co. Liatroma **3m**

(v) Luaigh **dhá** chúis a mbíonn níos mó daoine in Éirinn ina gcónaí i limistéir uirbeacha.

Dhá chúis bhailí luaite **3m + 3m**

(vi) Cén céatadán de dhaonra Chontae Bhaile Átha Cliath a bhí ag cur fúthu i limistéir uirbeacha in 2016?

98 (%) **3m**

(vii) Mínigh go hachomair cúis **amháin** a bhfuil méadú ag teacht ar dhaonra na hÉireann.

Míniú achomair 2 PSÁ @ 3 mharc an ceann **6m**

Iomlán 30m

11B. Cathair sa Domhan i mBéal Forbartha

(i) Ainmnigh cathair **amhái**n sa domhan i mbéal forbartha atá ag fás go tapa.

Cathair sa domhan i mbéal forbartha ainmnithe **4m**

(ii) Mínigh na cúiseanna leis an bhfás tapa ar an gcathair sin sa domhan i mbéal forbartha.

Míniú 5 PSÁ @ 3 mharc an ceann **15m**

(iii) Déan cur síos ar na fadhbanna a thagann chun cinn mar gheall ar an bhfás tapa sin.

Cur síos 4 PSÁ @ 3 mharc an ceann **12m**

(iv) Mínigh réiteach **amháin** ar na fadhbanna sin.

Míniú 3 PSÁ @ 3 mharc an ceann **9m**

Iomlán 40m

11C. Forbairt Lonnaíochtaí Uirbeacha

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Mínigh **thrí** chúis ar fhorbair baile Bhéal Easa sa suíomh seo, agus úsáid fianaise ó léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis mar thacú le gach cúis díobh.

Trí chúis @ 10 marc an ceann **30m**

I gcás gach cúise:

Fianaise ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis **1m**

Míniú 3 PSÁ @ 3 mharc an ceann **9m**

Iomlán 30m

Ceist 12

12A. Dlús an Daonra

(i) Agus grafpháipéar á úsáid agat, tarraing graf oiriúnach chun na sonraí sin a léiriú.

Grafpháipéar	**3m**
Ais cheartingearach lipéadaithe/Ciorcal	**3m grádaithe (3/1/0)**
Ais chothrománach lipéadaithe/Láraithe	**3m grádaithe (3/1/0)**
5 mhír @ 3 mharc an ceann grádaithe (3/1/0)	**15m**
	Fo-iomlán 24 mharc

(ii) I do fhreagarleabhar, mínigh go hachomair cúis **amháin** a mbíonn dlús daonra íseal i réigiúin áirithe.

Míniú achomair 2 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**6m**

Iomlán 30m

12B. Feidhmeanna Uirbeacha

(i) Ainmnigh limistéar uirbeach **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat air.

Ceantar uirbeach bailí ainmnithe	**3m**

(ii) Ainmnigh **dhá** fheidhm ar bith a bhaineann leis an limistéar uirbeach sin.

Dhá fheidhm bhailí ainmnithe	**3m + 3m**

(iii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar an gcaoi ar tháinig athrú le himeacht aimsire ar na feidhmeanna a bhaineann leis an limistéar uirbeach sin.

Cur Síos/míniú 7 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**21m**

PSÁ amháin ar a laghad as míniú.

Iomlán 30m

12C. Gréasáin Lonnaíochta Tuaithe

Scrúdaigh an léarscáil 1:50 000 agus an eochair eolais de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis a ghabhann leis an bpáipéar seo.

(i) Ainmnigh **trí** ghréasán lonnaíochta tuaithe dhifriúla atá le feiceáil ar léarscáil na Suirbhéireachta Ordanáis **agus** tabhair tagairt eangaí sé fhigiúr do shuíomh ina bhfuil sampla de gach ceann díobh.

Patrún 1 ainmnithe	**4m**
Patrún 2 ainmnithe	**3m**
Patrún 3 ainmnithe	**3m**

Tagairt Eangaí 1:	**4m grádaithe (4/2/0)**
Tagairt Eangaí 2:	**4m grádaithe (4/2/0)**
Tagairt Eangaí 3:	**4m grádaithe (4/2/0)**

(ii) Mínigh gach ceann de na **trí** ghréasán lonnaíochta tuaithe a ainmníodh tú i gcuid (i) thuas.

Míniú ar gach patrún:

Patrún 1: 2 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**6m**
Patrún 2: 2 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**6m**
Patrún 3: 2 PSÁ @ 3 mharc an ceann	**6m**

Iomlán 40m

Aguisín 1

Liosta na dTopaicí Fiosrúcháin sa Tíreolaíocht in 2021

1. Talamhúsáid ag athrú i gceantar áitiúil.

2. Tionchar na himirce i gceantar áitiúil.

3. Imscrúdú ar cheist comhshaoil áitiúil.

4. Staidéar ar gheolaíocht ceantair áitiúil

5. Imscrúdaigh tionchar **dhá** phróiseas shonracha maidir le creimeadh (e.g. scríobchaitheamh, cnaí, réiteach etc.) ar mhúnlú an tírdhreacha i dtimpeallacht abhann **nó** chósta **nó** oighreach.

6. Tionchar gníomhaíochta geilleagraí príomhúla **nó** tánaistí i gceantar áitiúil.

Aguisín 2

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Marcanna Breise as ucht freagairt trí Ghaeilge

Léiríonn an tábla thíos an méid marcanna breise ba chóir a bhronnadh ar iarrthóirí a ghnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna.

N.B. Ba chóir marcanna de réir an ghnáthráta a bhronnadh ar iarrthóirí nach ngnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna don scrúdú. Ba chóir freisin an marc bónais sin **a shlánú síos**.

Tábla 300 @ 10%

Bain úsáid as an tábla seo i gcás na n-ábhar a bhfuil 300 marc san iomlán ag gabháil leo agus in arb é 10% gnáthráta an bhónais.

Bain úsáid as an ngnáthráta i gcás 225 marc agus faoina bhun sin. Os cionn an mharc sin, féach ar an tábla thíos.

Bunmharc	Marc Bónais
226	22
227 - 230	21
231 - 233	20
234 - 236	19
237 - 240	18
241 - 243	17
244 - 246	16
247 - 250	15
251 - 253	14
254 - 256	13
257 - 260	12
261 - 263	11

Bunmharc	Marc Bónais
264 - 266	10
267 - 270	9
271 - 273	8
274 - 276	7
277 - 280	6
281 - 283	5
284 - 286	4
287 - 290	3
291 - 293	2
294 - 296	1
297 - 300	0

Imscrúdú Tíreolaíoch – Ní chuirtear san áireamh san iomlán do mharcanna bónais é

Nótáil: Tá fáil ar scéim mharcála mhionathraithe le haghaidh iarrthóirí a thug faoi scrúdpháipéar mionathraithe.